ESKİ YUNAN VE LÂTİN'E DÖNÜŞ FİKRİNİN PANORAMASI VE BİR ELEŞTİRİ OLARAK ÖMER SEYFETTİN'İN *"BOYKOTAJ DÜŞMANI"*

İbrahim TÜZER

Özet: Yahya Kemal Beyatlı ve Yakup Kadri Karaosmanoğlu tarafından başlatılan ve başta Ömer Seyfettin olmak üzere Celâl Sahir, Süleyman Nazif gibi sanatkârlar tarafından tenkit edilen Nev-Yunânîlik akımı, diğer bir ifadeyle Eski Yunan ve Lâtin'e duyulan ilgi, edebiyatımıza farklı fikir ve anlayışların gelmesi bakımından önem arz etmektedir. Devrin aydınlarının beslendiği kaynakları anlayabilmemize de imkân veren bu hareket, Cumhuriyetten sonra da birçok yazar ve şairin ilgi alanı olmaya devam etmiştir. Bu makalede, sözü edilen Eski Yunan ve Lâtin'e dönüş fikrinin genel hatlarıyla hususiyetleri ve Yahya Kemal ile Yakup Kadri merkezli ortaya çıkışı üzerinde durulmakta; esas olarak da "Boykotaj Düşmanı" adlı hikâyesinden hareketle Ömer Seyfettin'in bu edebî harekete yönelik eleştirileri işaret edilmeye çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eski Yunan ve Lâtin'e Dönüş Fikri, Boykotaj Düşmanı, Metaforik Mekân, Metin İncelemesi, Edebiyat Tarihi

"Biz medenîler, Akdeniz etrafında bir havuzun kenarlarındaki kurbağalar gibiyiz."
Eflâtun

Yahya Kemal ve Yakup Kadri Çevresinde Gelişen Bir Akım: Nev-Yunânîlik

Yahya Kemal Beyatlı ve Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun öncülüğünde 1912 yılında başlayan ve adına Nev-Yunânîlik denilen akım, Eski Yunan ve Lâtin klâsiklerinden model olarak yararlanmayı, millî kalmayı, böylece orijinal olmayı hedeflemiştir. Eski Yunan ve Lâtin'e duyulan ilginin, Yahya Kemal ve Yakup Kadri'den de önce var olduğu bilinmektedir. Tanzimat ile birlikte özellikle Ahmed Mithad Efendi tarafından, Batı'dan yapılan tercüme eserler arasında Eski Yunan ve Lâtin'e ait olanlara da rastlamak mümkündür. Ancak bu dönemdeki tercüme eserlerde, Eski Yunan ve Lâtin'i model alıp millî kalmayı hedefleyen bir anlayış yoktur. Bunun yerine, bu tür tercümeler yapılarak dilimizin mükemmelleşebileceği inancı vardır. Nitekim Ahmed Mithad Efendi'nin bu inançla kaleme aldığı "İkrâm-ı Aklâm" isimli makalesini, "Ahmed Cevdet ve Cenap Şahabettin olumlu karşılamazlar ve lisanımızın henüz bunları tercüme edecek olgunlukta olamadığını, dolayısıyla klâsiklerin orijinalliğinin muhafaza edilemeyeceğini savunurlar" (Yücel 1989: 252). Yahya Kemal ve Yakup Kadri ile birlikte düşünce dünyamızda ve edebiyatımızda Eski Yunan ve Lâtin'i örnek alma fikri esaslı olarak kendini göstermeye başlamış; bu düşünce etrafında kaleme alınan şiirler, hikâyeler, yazılar ve yer alan tartışmalar, Nev-Yunânîlik akımının gelişmesine katkı sağlamıştır.

Yahya Kemal'in Eski Yunan'a ve Lâtin'e ilgi duyması 1903 yılından itibaren Paris'e gitmesiyle başlar. O tarihten önce Yunan şiirine ve Lâtin edebiyatına dair hiç bir bilgisi yoktur. Hatta "ilk okuduğunda çok etkilendiğini ifade ettiği Homeros'un İlyada'sını, İlyas unvanlı bir Rum'un kaleme aldığını zannettiğini hatıralarında yazar" (Beyatlı 1973: 100). Bu tarihten 1912 yılına kadar Paris'te kalan

Yahya Kemal, bu zaman içerisinde “sık sık Ecole des Chartres'e gider, antikiteyi araştırır, kadim vazolar ve kabartmalarla meşgul olur, Yunan ve Lâtin eserlerini orijinalinden okuyarak kendini bir hayli geliştirir” (Tanpınar 1962: 64). Yahya Kemal, Nev-Yunânî tarzdaki ilk şiirlerini 1905 yılında yazmaya başlar. Şair, yakın arkadaşı Nihat Sami Banarlı'ya, bu hususta şu açıklamalarda bulunmuştur:

> Bir şiir, eğer az çok şahsî bir mahiyeti haizse, diyebilirim ki yeryüzünde ilk manzumem 1905 de Paris'de Teocrite, Moschus ve Bion gibi kadîm Yunan şairlerinin Fransızcaya Leconte de Lisle tarafından tercümelerini okuyarak almış olduğum tesirlerle yazılan ve o zamanın şiir Türkçesine göre yeni zevkle sayılabilecek bir manzume idi.
>
> O zaman gençlik harareti ile Türkçede Nev-Yunânî dediğim bir çeşnide Türkçemizin Yunan sanatı gibi beyaz ve çıplak olan güzelliğini belirterek bir çığır tecrübe ediyordum.
>
> Meselâ Türk zevkini asırlarca almış olduğumuz Arap ve Acem tesirlerinden uzaklaştırarak doğrudan doğruya Latin ve Yunan edebî terbiyesine başlamak ve nihayet bütün Avrupa milletlerinde olduğu gibi bizde de sırf Yunan ve Latinlerden gelen edebî miras çerçevesinde bir şiir vücuda getirmek hülyasına kapılmıştım. (Banarlı 1960: 95)

1912 yılına gelindiğinde Paris'ten İstanbul'a dönen şairin aklında, Eski Yunan ve Lâtin şiirinin etkisiyle Nev-Yunânîlik akımını temellendirecek "Bahr-ı Sefid Havza-i Medeniyeti" fikri vardır. "Biblos Kadınları" ve "Sicilya Kızları" gibi bu etkiyle yazılmış şiirlerin de sahibi olan Yahya Kemal, görüşlerini paylaşacağı fikir arkadaşını aramaya başlar. Fecr-i Atî topluluğunda aradığını bulamayan Yakup Kadri ise Yahya Kemal'in İstanbul'a döndüğü yıllarda okuduğu “Anatole France'in "Sur la Pierre Balanche" adlı eserindeki mitoloji ile ilgili unsurları anlamak için Eski Yunan mitolojisini öğrenmeye çalışır” (Aktaş 1987: 27). Kafasındaki sorulara cevap arayan Yakup Kadri, Yahya Kemal ile tanışır. Yahya Kemal, bu tanışmalarını, Nev-Yunânîlik akımını niçin başlattıklarını ve neler yapacaklarını Hasan Ali Yücel'e şöyle anlatır:

> 1912'de Balkan Harbinden önce İstanbul'a gelmiştim. Yakup'la tanıştım. O, metinden Fransız edebiyatını okumuştu, okuyordu. İkimizde bir hülyaya kapıldık; İran'dan Yunan'a geçmek... Eski edebiyatın mihrakı, İran’dı. Geç olmakla beraber Yunan klâsiklerine dönecektik. Nazariye şuydu: Modern edebiyatımız, gerçi Avrupa'ya dönmüştü. Fakat bu model, Fransızların son şiiri ve son nesri idi. Bu kâfi olamazdı. Bütün Avrupa'yı anlamak için ancak Yunanlılardan başlamak lâzımdı. Biz coğrafyaca, kısmen de medeniyetçe Yunanlıların varisiyiz. Bu verasete din, mâni olmuştur. Bu hal, 1850–1860 senelerine kadar sürmüştür. Biz, o tarihlerden bu yana hep Fransızlara tâbi olmuşuz. Bütün Fransızların ve onlarla beraber Avrupalıların membaı olan Yunanlılara dönmeliyiz ki, tam manasıyla bir edebiyatımız olabilsin. Binaenaleyh şiir ve fikir telâkkimizi değiştirmek, onların telâkkisini almak lâzımdır. Dövizimiz olarak Eflâtun’un şu sözünü almıştık:
>
> "Biz medenîler, Akdeniz etrafında bir havuzun kenarlarındaki kurbağalar gibiyiz."
>
> Estetikte, bilhassa lisan estetiğinde süslü ve boyalı Acem bediiyatından sobre ve beyaz olan lisana döneceğiz. Acemin teşbihli ve istiareli sanatından Yunanın sağlam ve oturaklı cümlesine geçeceğiz. O zamanki müşahedelerimiz de millette bu istidadın bulunduğunu gösteriyordu. Nitekim Türk mimarîsi böyledir. Onda Yunan çeşnisi vardır. Mimarîmizdeki asillik ve basitlik gibi; süsten, çok boyalı cümleden, çıplak, sağlam cümleye geçeceğiz. Esasen Türkçenin çıplaklığa mâil bir hali vardır. Nesirde Thukydides'in sobre lisanına geleceğiz. Modellerimiz onların epigram, idil, trajedi vesair şiir şekilleri olacaktır.
>
> Hâsılı Renaissance'da bütün Avrupa milletlerinin ve Fransızların neo-classigue şiirini vücuda getireceğiz. Felsefede Sokrat'tan ve Platon'dan açılan hatta geleceğiz; Şark felsefesini bırakacağız. Velhâsıl bir nevi Nev-Yunânî edebiyat vücuda getireceğiz. (Yücel 1989: 255–256)

Yahya Kemal ile tanışarak onu yakından tanıyan Yakup Kadri ise, öncülüğünü yaptıkları bu akım için 1912 yılında şunları düşünmektedir:

> Ben o zaman Anatole France'ı okuyordum.(...) Anlattıkları, eski Yunan'a ve Roma'ya aittir. Bunda esâtir devrinin ilâhları çok geçer. Ben bunları merak ettim. Homeros, Sopkocles, hepsi bu elemanlarla doludur. Bunun üzerine bu türlü eserlere heveslendim. Paris'ten memlekete dönen Yahya Kemal, o sıralarda Greco-Lâtin dünyasından bahsetmeye başlamıştı. Hususîyle J.M. de Heredia, onu antik mevzulara götürmüştü. Bu iki şair aynı membalardan esintiler alıyorlardı. Bu müşterek ilham kaynağını bulayım istedim. Grek mitolojisi nedir, bu beni onu anlamaya sevk etti. Eskilerin tercümelerini, bilhassa Leconte de Lisle'inkilerini okudum. Öbür tercümeler belki âlimanedir; doğruydu. Fakat Leconte de Lisle'nin tercümelerinde Yunan hayatı ve şiiri canlı olarak vardı. Yahya Kemal, Paris'ten Jean Moreas'lar, Heredia'larla dolu gelmişti. Orada, birer edebi köşe olan kahvelerde hep bunları konuşmuştu. Bunlar, Eski Yunan havasını taşıyorlardı. Ben onunla konuşarak, söylediğim yoldan buraya geldim. (Yücel 1989: 262–263)

Bu düşüncelerle Eski Yunan ve Lâtin'e ilgi duyan Yakup Kadri ve dostu Yahya Kemal, konuyla alâkalı ilk yazılarını Ali Kemal'in Peyâm gazetesi ve onun edebî eki olan Peyâm-ı Edebî'de yazmaya başlarlar. Yahya Kemal, adı geçen bu dergilerde Süleyman Sadi imzasıyla çok sayıda makale yayınlar. Bu makalelerin en önemlilerinden biri, Mehmet Tevfik Paşa'nın yazdığı "Esâtir-i Yunânîyân" isimli eseri övmek için 31 Mart 1914 yılında kaleme aldığı "Bir Kitab-ı Esâtir" adlı yazısıdır.

Yahya Kemal, Tanzimat'la beraber "dokuz asırdan beri dimağımızı keskin bir buhûr kokusuyla bunaltan Asyalılıktan" kurtulduğumuzu, Mehmet Tevfik Paşa'nın bu eserinin "Bahr-ı Sefîd sahiline çömelmiş" olan Türklere *"intibah devrini uyandıracak bir sevinç ürpermesi"* (Beyatlı 1971: 172) gibi olduğunu ifade ederek, eserin yayınlanmasından duyduğu sevinci dile getirir. Artık, Avrupa medeniyetini de tanımamız gerektiğini vurgulayan şair, makalesinin geri kalan kısmında Yunan esatirinin Türk milletiyle alâkalı olmadığını savunanlara, hem cevap verir hem de Yunan mitolojisiyle ilgili düşüncelerini yazar:

> ...Yunan esâtîri her kavmindir, medenî insanların ebedî kitabıdır. Geçen gün, âteşîn bir Asya üslûbkârı, gönlünü Yunânî esâtîrine kaptıran Türk eshâb—huzûzuna şetm-ediyordu. Zavallı bilmiyor ki Türk, Cermen, Celtes esâtîri gibi, Yunan esâtîri de baştan başa hurafedir. Milo adasının Afroditesi, Samothrace'ın ilahe-i zaferi, Yunânî temâşâ, Theocrite'in çobanlıkları; bütün devr-i intibah resmi, heykeltrâşîsi, zerkârî ve sîmkârî sanatı, hâsılı Homeros'dan bu güne kadar temâşâda, destanda, rebâbî, rustâî, garâmî nev'iden şiirlerde, mûsikîde beliren o mahlukat olmasa Yunânî esâtîrin ehemmiyeti nedir? Wagner derin bir ırkıyyet sevdasıyla Bütün Alman ilâhlarından bir dâstân-ı mûsıkî yaptı. Bununla beraber Almanlar hissen, ruhen, kalben kadîm Atina'ya perestişkâr, bütün medenîler gibi Nev-Yunânîlerdir. (Beyatlı 1971: 174)

Yahya Kemal bu yazdıklarıyla çeşitli sanat alanlarında Eski Yunan'ın önemini ve Batı medeniyetinin oluşumunda olduğu kadar onun her kavme, ortak bir temel teşkil ettiğini açıklamıştır. Şaire göre Yunan mitolojisinden her millet istifade etmelidir. Eski Yunan'dan faydalanan milletler ortaya koyacakları eserlerinde hem orijinal hem de millî kalabileceklerdir. Yahya Kemal, Paris'te bulunduğu zamanlarda "bütün modaların beslendikleri kaynağın klâsik edebiyat -Yunan ve Lâtin ile Fransız Klâsizmi- olduğunu fark etmiş, bütün modalar gelip geçtikten sonra yine örnek olmakta devam edenin klâsik edebiyat olduğunu görmüştür" (Enginün 1994: 52).

Yahya Kemal'in Peyâm ve Peyâm-ı Edebî'de yayımladığı metinlerde, özellikle "Çamlar Altında Musahabe" adı altında topladığı 9 makalesinde, Nev-Yunânî estetiğinin izlerini görmek mümkündür. Şevket Toker'in ifadeleriyle söylersek şair bu yazılarında, *"yeni döndüğü âlemle içinde yaşadığı âlemi sürekli olarak birleştirmeye çalışır"* (Toker; 1982, s.150). Batı düşüncesine kaynaklık eden Eski Yunan ve Lâtin'e ait metotlardan faydalanarak kendimize yönelmenin, edebiyatımızda en renkli örneklerini ortaya koyan Yahya Kemal'in daha sonra Dârülfünûnda hocalık yaptığı yıllarda Nev-Yunânîlik konusundaki düşünceleri, artık gençlik yıllarının anıları durumundadır.

Etkisinden henüz kurtulamamış olduğu bir medeniyetin sarhoşluğuyla yazılarını kaleme alan bu yılların Yahya Kemal'i ile sonraki yılların Yahya Kemal'i arasında farklar vardır. Dergâh'ta ve gazetelerde "Bend-i Yevmi" adı altında çıkan makalelerine bakılırsa ve bu makaleler "Çamlar Altında Musahabe" dönemiyle karşılaştırılırsa düşüncesinin ne kadar değiştiği görülür. Ahmet Hamdi Tanpınar'a göre bu *yedi-sekiz sene içinde* Yahya Kemal, *"tarihimizi ve sanatlarımızı, hem de medeniyet itibarîyle mensup olduğumuz Şark'ı daha yakından, tabir caizse ana fikrinde yahut da ana çizgi ve kaderinde tanımıştı. Fikirleri nereden gelirse gelsin realitelerimizle tam bir uygunluk halinde ve şahsî idi. Şairin teklif ettiği şey, cemiyet olarak kendimizi tanımak, sanatkâr olarak içi benliğimizi kurmak şartıyla eserimizi yapmaktı."* (Tanpınar; 1963, s.39–40)

Yakup Kadri'nin Nev-Yunânîlikle ilgili ilk yazısı ise 14 Aralık 1913 yılında Peyam'da "Bir Muhavere" başlığıyla çıkar. Genel olarak Yunan Klâsiklerine ve özellikle Homeros'a duyulan alâkaya işaret eden bu metin, mensur şiir tarzında kaleme alınmış; Eski Yunandaki yazarların metinlerindeki gibi diyalog şeklinde düzenlenmiştir. Yakup Kadri, bu yazısında:

> -Bütün kitaplarımı yaktım.
> -O neden? Yeniden başlamak için mi?
> -Hepsini hakir, sönük ve cılız buldum. Kaybettiğim zamana ağlıyorum. Dar ve karanlık yollarda, kaç senedir nâfile yere tâb ü tüvânımı heder ettim. Nihayet membaa vâsıl oldum... Ben mâverâ-yı edebden geliyorum... Çünkü ben artık başka bir âleme mensubum. Gözüm başka semalar gördü; başka denizler dinledim. (Yücel 1989: 291–292)

diyerek *"insanlık tarihinin en büyük olayı olarak kabul ettiği Homeros'u"* (Aktaş; 1987, s.29) bu kadar geç tanıdığı için üzülür. Onu tanımadan önceki yazdıklarını hiç yazılmamış kabul eder ve bir an evvel bu membaa vâsıl olup kana kana istifade etmek ister. Homeros'u, Yunan, Roma ve Batı medeniyetinin temeli olarak gören Yakup Kadri, onu dünya edebiyatında da bir efsane olarak değerlendirir.

Yakup Kadri'nin "Siyah Saçlı Yabancı ile Berrak Gözlü Genç Kızın Sözleri" adlı diyalogu da "Yunan modeline" göre kaleme alınmıştır. Bu hikâyenin kahramanları, Siyah Saçlı Yabancı ile Berrak Gözlü Genç Kızın aralarında yirmi beş asırlık zaman farkı vardır, ama bu iki genç birbirlerini severler. "Edebiyatımızda, en eski medeniyetlere beşik olmuş Anadolu'nun eski sakinlerine ilk akrabalık duyan, daha doğrusu akrabalığını ilk duyan ve duyuran Yakup Kadri olmuştur." (Yücel; 1989, s.269) Eski Yunân'a ve Lâtin'e duyulan özlem Yakup Kadri'nin romanlarında da kendini hissettirir. Yazarın beslendiği kaynakları Niyazi Akı şöyle ifade eder: "*Yazarın muhayyilesini besleyen imajlar Eskiçağ tarihinden, Mezopotamya'dan, Tevrat'tan, Yunan ve Roma medeniyetlerinden, İncil'den, kısmen tasavvufa dayanan şairane mistisizmden, masallardan, efsanelerden, resimden heykelden ve müzikten gelir. (...) Yazar, mazinin kapısında zorla durur. Dimağında kalan tatlı hatıralara sık sık sarkar. Istırap dolu halden fırsat buldukça kaçarak geçmiş demlerin heyecanlarına, duygularına ve fikirlerine sığınır. Müşkül durumların acısını mazinin tadı ile tebarüz ettirir. Bu, Yakup Kadri'nin sanatında bir usuldür.*" (Akı; 2001, s.243–245)

Kurtuluş savaşını yaşadığımız yıllarda Yakup Kadri'deki Nev-Yunânîlik düşüncesi, ilk zamanlarındaki kadar hararetli bir şekilde devam etmez. 1920 yılında İkdâm'da yazdığı yazılarında, Eski Yunân tarihini hafife alarak savaş halinde olduğumuz bir milletin tarihiyle övünmekten kaçınır. Nev-Yunânîlik düşüncesi, Yahya Kemal'de olduğu gibi, Yakup Kadri'de de bir sempati şeklinde, kaleme aldığı eserlerinde üslûp unsuru olarak devam eder.

Ömer Seyfettin'in Eski Yunan ve Lâtin'e Dönüş Eleştirisi Ya Da Bir *"Boykotaj Düşmanı"*

Eski Yunan ve Lâtin'e duyulan ilgi, Yahya Kemal ve Yakup Kadri'nin, Celâl Sahir, Süleyman Nazif ve en çok da Ömer Seyfettin ile aralarının açılmasına neden olur. *Genç Kalemler* dergisinde, "Yeni Lisan" hareketini başlatan Ömer Seyfettin, bu dergide "Genç Kalemler Tahrir Heyeti" imzasıyla yayımlanan "Yeni Lisan: Vatan Çocuklarına" adlı yazısında: *"Yüz milyonluk mukaddes neslimize en büyük fenalığı yapanları sorsalar, hariçteki düşmanlarımızı değil, tarihini açar, Türk olduğu halde Türklüğünden kaçan büyük zekâları gösterirdik."* (Ömer Seyfettin 1328/1912: 2) diyerek Türkçülüğün ve Türk tarihinin en ateşli savunmalarını yapmaktadır. Nev-Yunânîlik konusunda, Yahya Kemal ve Yakup Kadri'nin yazdıklarına karşı tavır alan Ömer Seyfettin, her iki yazarı da Yunanlıların koruyucusu ve Yunan medeniyetinin savunucusu olarak görür. Bu anlayış doğrultusunda en sert eleştirisini de *"Boykotaj Düşmanı"* adlı hikâyesinde kaleme alır. Bu hikâye ile yazar, "Yahya Kemal'in eski Yunan hayranlığı kılığında beliren sanat yönelimlerini hicveder" (Alangu 1968: 285).

Yakup Kadri ile özdeşleştirilen hikâye kahramanı Mahmud Yüsri, *"medeniyeti, insaniyeti, edebiyatı, ilmi, felsefe ve feni Yunan ve Rum muhabbetinden* başka bir şey olarak görmeyen; *dünyada bu milletten asil, bu milletten necip, bu milletten kibar bir millet daha olmadığını* düşünen, *medenî ve centilmen bir adam"*dır. (Ömer Seyfettin 1981: 211) Tüm ihtiyaçlarını, alışverişini, gezmelerini ve dostlarını Rumlardan ve Türk düşmanlarından oluşturmuş olan Mahmud Yüsri'nin sinirleri, bir akşam yemeğini yerken Rum hizmetçisinin vermiş olduğu küçük ve kırmızı bir kitapla altüst olur. Kitapta: *"Ey Türkler! Paralarınızı yerli Yunanlılara vermeyin. Yunan donanmasının dörtte üçü Türk parasıyla yapıldığını yine kendileri söylüyorlar. Kardeşlerinizle, Türklerle alışveriş edin. Yoksa mahvolacağız, açlıktan öleceğiz, ezan yerine camilerde çanlar uluyacak. Uyanın uyanın…"* (Ömer Seyfettin 1981: 210) denilmekte ve Türkler "boykotaj"a davet edilmektedir. *"Din ve bilhassa milliyet taassubundan tamamıyla kurtulmuş"* olan kahramanımız, kapısına bırakılan bu kitapçık ile âdeta deliye döner ve sabahı zor ederek doğruca mahallenin polis komiserine müracaat eder. *"Anasır-ı Osmaniye'nin arasına fesat tohumları eken bu canilerin"* derhâl bulunmasını istemektedir. *"- Bu kitabı bırakmak cinayet midir beyim?"* diyen komisere, *"-Şüphesiz cinayet…"* diye haykıran Mahmud Yüsri, memurun kendisinin gazetecilik mesleğiyle uğraştığını öğrendikten sonra, *"Aranır bulunursa bulunur, bulunmazsa ne yapalım? Haydi arş, dışarı! Burada sizin işiniz yok… diye onu kovmaktan beter"* (Ömer Seyfettin 1981: 211) etmesi karşısında büsbütün çileden çıkar.

Bir Rum pastanesine kendine atan kahramanımız likörün verdiği uyuşuklukla teskin olmaya çalışırken Yunan'ı inkâr etmenin *"barbarlık"* olduğunu düşünmekte ve Türklerin yaptığı bu boykotaj'ı *"yamyamlık"* olarak değerlendirmektedir. Ona göre *"Türklük kabalık demektir; Yunanlılık ise incelik… Larousse bile 'Turquerie' kelimesine kabalık, sabalık manası veriyordu. Onların Altaylarına, Turanlarına, Gültekinlerine, Kızılelmalarına, Bozkurtlarına, Alageyiklerine, Çamlıbellerine neşideler söylenirken uğursuz boykotaj da Mukaddes Yunanlılığın üzerine tüy dikiyordu."* (Ömer Seyfettin 1981: 212) Avrupa'nın hala güzel İstanbul'u barbarların elinden kurtarmadığına üzülen Mahmud Yüsri, *"Türklük"* ve *"Turan"* lafını ortaya çıkaranların *"kafalarını bir nar tanesi gibi ezivermek için Herkül'ün esatiri kuvvetini ister."* (Ömer Seyfettin 1981: 213) Fakat henüz muhitin buna hazır olduğuna inanmamaktadır. Şimdilik kendisi gibi *"neobyzantin"* olan arkadaşlarıyla *"millî bir edebiyat, yani Arapça, Acemce kelimeler ve terkiplerle bir Bizans, bir Yunan edebiyatı yapmaya çalışıyorlardı. Şiirlerinde hep Yunan esatirini, Yunan tarihini, Yunan menkıbelerini, Yunan ananelerini mevzu olarak kullanıyorlar* ve şimdilik dikkat çekip tepki almamak için de *'Bahr-i Sefid' edebiyatı yapıyoruz* diyorlardı (Ömer Seyfettin 1981: 214).

"Dilim Türkçe fakat mutlaka kanım Rum olmalıdır" diyen Mahmud Yüsri, boykotaj hareketi karşısında o kadar sinirlenir ki Avrupa'nın dikkatini bu olaya çekmek için günlerden Pazar olduğunu unutarak gazetecilik yaptığı matbaaya doğru yola çıkar. Yolda, *"milliyetini inkâr etmiş gençlerden mürit toplayan, edebî Yunan dininin havarîsi, Türkçe yazan bir Yunan şairi"* (Ömer Seyfettin 1981: 215) olan Nihad'a rast gelir. Hikâyede Nihad, Eski Yunan ve Lâtin'e dönüş bahsinde Yakup Kadri ile birlikte hareket eden Yahya Kemal'e işaret etmektedir. Tatil gününden dolayı gazetenin kapalı olduğunu Nihad'tan öğrenen Mahmud Yüsri, onunla birlikte Moda'ya, gazinoya gider.

Arkadaşının *"nafile üzülüyorsun, bu heriflere lüzumundan fazla ehemmiyet veriyorsun… Donanma yapacaklar da Yunanlılık nurunu söndürecekler ha, akıllarına şaşayım. Bir sürü kimse onların kitaplarını, ilânlarını dinlemiyor. Yunanlılar eskisi gibi mesut ve zengin… Ama yakında Altaylarını, Kızılelmalarını görecekler"* (Ömer Seyfettin 1981: 211) demesi bile Mahmud Yüsri'yi rahatlatmaz. Fakat biralarını içerken akıllarına gelen bir fikir onu birden mutlu eder. Nihad'ın *"pis bir oturak"* olarak gördüğü İstanbul'dan artık kaçmak kurtulmak istemektedir. *"Gitmeliyim, bir an için olsun, bu oturağın içinden çıkmalıyım"* diye mırıldanan Yüsri, şimdiye kadar düşünmediği bir Yunan seyahatini aklından kurmaya başlar. Ona göre *"Homer'i okuyan ve ezberleyen, Yunanîliğe tapan bir şairin mukaddes Akropol haccını ihmal etmesi revâ* mıdır ?… *Hayat, lezzet, şiir, hakikat, safa, her şey, her şey orada*dır. *Oraya koşmalı, şiir ve sanatı membaından, Yunanilik'ten almalı*dır." (Ömer Seyfettin 1981: 218–219) Mahmud Yüsri, hülyalı kafasında kurduğu hayallerle sarhoş olup masada uyuyakalırken Nihad da son olarak kaleme aldığı ve *"Afrodit, Afrodit"* nidalarıyla süslediği şiirini ezberden okumaya devam etmektedir.

"Boykotaj Düşmanı" adlı hikâyenin yukarıya alıntıladığımız kısımlarından da anlaşılacağı gibi Ömer Seyfettin, Yahya Kemal ve Yakup Kadri çevresinde şekillenen Nev-Yunânîlik akımına şiddetle karşı çıkmış; her iki sanatkârı da metninde kurguladığı kahramanlarıyla Yunan dostu olmakla eleştirmiştir. Hikâyede dikkat çeken önemli bir unsur da hem Mahmud Yüsri'nin hem de Nihad'ın iflâh olmaz birer Türk ve Türklük düşmanı olmalarıdır. Her iki kahraman da şiir ve yazılarını Türkçe yazar ve Türkçe neşrolunan mecmualarda yayımlarlar fakat bu dil ile meydana getirilen kültür ve medeniyet ortamından âdeta iğrenmektedirler. Nihad'ın İstanbul için kullandığı ve parlak bir metafor olarak ele alınabilecek "oturak" sözcüğü, bu iki insanın içerisinde bulundukları mekana dair duygu değerlerini işaret etmesi bakımından son derece önemlidir. John Urry "Mekânları Tüketmek" adlı eserinde kentin, "insanlara ait anıların ve geçmişin ambarı olduğuna ayrıca buraların kültürel simgeler deposu olarak da işlev gördüğüne" dikkat çekmektedir (Urry 1999: 41–42). Fakat Mahmud Yüsri ve Nihad için yaşanılan mekânın içi pislikle dolu lâzımlıktan/"oturak"tan hiçbir farkı yoktur. Dolayısıyla anı ya da kültürel birikimin barınağından ziyade kaçıp terk edilmesi gereken tüketilmiş bir mekân olarak değerlendirilir.

Ömer Seyfettin'in "Boykotaj Düşmanı"nda eleştirisini yaptığı Yunan medeniyetine olan hayranlık, Yahya Kemal ve Yakup Kadri'de şüphesiz kendi milliyetlerini inkâr edecek ve içinde yaşadıkları toplumdan bu derece iğrenecek ölçüde değildir. Hasan Âli Yücel'in haklı olarak dile getirdiği gibi "Ömer Seyfettin'in hikâyede tasvir ettiği insan, bir Türk olamaz. Ömer Seyfettin'in yaptığı, bir hicivdir. Fakat milâttan sekiz dokuz asır önceye ait Yunan meselesi ile o zaman ki günlük ve bozuk Türk Yunan münasebetlerini karıştırması elbette doğru değildir. Ne Yahya Kemal ne Yakup Kadri, bu milliyetsiz duyguda bulunamazlardı" (Yücel 1989: 286). Yazar hikâyesinin merkezine taşıdığı ve gerçek hayatta karşılığı bulunan şahsiyetleri eleştirirken duygusal olmaktan kendini alamaz. Bu tavırla hareket ettiğinden dolayı da eleştirisinin temeline "yıkıcılığı" yerleştirir. Dolayısıyla "Nev-Yunânîlik hareketini sağlıklı bir şekilde anlamak ve kavramaktan uzaklaşan Ömer Seyfettin; onu top yekûn yıkmak ister. Bu yıkıcı tavır, hikâyenin bütününe egemendir" (Topaloğlu 2006: 84).

Nitekim Ömer Seyfettin daha sonra duygusallıktan sıyrıldığında Yunan ve Lâtin Klâsikleri konusunda Yahya Kemal ve Yakup Kadri ile aynı noktaya varacak ve "Türk Kadın Dergisi"nde kaleme aldığı "Genç Kızlarımız İçin Altı Derste Tâbii Yazmak Sanatı" adlı yazısıyla *"sanatın sırrı Yunan-Lâtin klâsiklerindedir"* diyerek ikinci ders olarak genç kızlara *"Homer"*ın okunmasını tavsiye edecektir: *"Sadelik, saflık, samimîlik, büyük eserlerin esasıdır. Okunacak klâsik muharrirlerin en başına 'Homer'i koymalı. Homer, her devrin, her yerin en büyük muharriridir... Ben üstatlarımızın gayretsizliklerinden müteessir olarak 'İlyada'yı geçen sene tercüme ettim. Yarısından ziyadesini Yeni Mecmua'da bastırdım. Müsait bir zamanda 'Odesa'yı da tercüme ederek kitap halinde çıkaracağım. Çünkü 'Homer' en faydalı bir 'edebî kıraat'tır."* (Ömer Seyfettin 1990: 144–145)

Yahya Kemal ve Yakup Kadri tarafından başlatılan ve başta Ömer Seyfettin olmak üzere belirli dönemler içerisinde muhalif sanatkâr tarafından tenkit edilen Nev-Yunânîlik akımı, diğer bir ifadeyle Eski Yunan ve Lâtin'e duyulan ilgi, edebiyatımıza farklı fikir ve anlayışların gelmesi bakımından önem arz etmektedir. Devrin aydınlarının beslendiği kaynakları anlayabilmemize de imkân veren bu hareket, Cumhuriyetten sonra da birçok yazar ve şairin ilgi alanı olmuştur. Eski Yunan ve Lâtin'e duyulan alâkanın Yunan Klâsiklerden yapılan tercüme eserlerle günümüzde de varlığını devam ettirdiğini söylemek mümkündür.

KAYNAKLAR

AKI, Niyazi (2001), *Yakup Kadri Karaosmanoğlu İnsan-Eser-Fikir-Üslûp,* İletişim Yayınları, İstanbul.

AKTAŞ, Şerif (1987), *Yakup Kadri Karaosmanoğlu,* Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.

ALANGU, Tahir (1968), *Ömer Seyfettin, Ülkücü Bir Yazarın Romanı,* May Yayınları, İstanbul.

BANARLI, Nihat Sami (1960), *Yahya Kemal'in Hatıraları,* İstanbul Fetih Cemiyeti Yahya Kemal Enstitüsü Neşriyatı, İstanbul.

BEYATLI, Yahya Kemal (1971), *Edebiyata Dair,* İstanbul Fetih Cemiyeti Yahya Kemal Enstitüsü Neşriyatı, İstanbul.

---------, ---------- (1973), *Çocukluğum, Gençliğim, Siyasî ve Edebî Hatıralarım,* Yahya Kemal Enstitüsü Yayınları, İstanbul.

ENGİNÜN, İnci (1994), *"Şiirimizin Klâsik Şairi Yahya Kemal Beyatlı", Doğumunun Yüzüncü Yılında Yahya Kemal Beyatlı,* Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.

Ömer Seyfettin (1328/1912), *"Vatan Çocuklarına",* Genç Kalemler, C.3, No: 24–25, 10 Temmuz.

---------, ---------- (1981), *"Boykotaj Düşmanı", Bütün Öyküler*, (Haz: K. Demiray), İnkilap ve Aka Kitapevleri, İstanbul.

---------, ---------- (1990), *Sanat ve Edebiyat Yazıları, "Genç Kızlarımız İçin Altı Derste Tâbii Yazmak Sanatı", Bütün Eserler,* (Haz: M. Uyguner), Bilgi Yayınevi, İstanbul.

TOKER, Şevket (1982), "*Edebiyatımızda Nev-Yunânilik Akımı",* Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir.

TOPALOĞLU, Yüksel (2006), *"Nev-Yunânîlik Akımına İlk Tepki 'Boykotaj Düşmanı'",* Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Türk Kültürü Dergisi, Y. XLIV, S. 515–516, Mart-Nisan.

TANPINAR, Ahmet Hamdi (1963), *Yahya Kemal,* Yahya Kemal'i Sevenler Neşriyatı, İstanbul.

URRY, John (1999), *Mekânları Tüketmek,* Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

YÜCEL, Hasan Âli (1989), *Edebiyat Tarihimizden,* İletişim Yayınları, İstanbul.